

A jog tudománya

Tudományelméleti és -történeti írások, gyakorlati tanácsokkal

A projekt célja többretű: (A) Egyrészt (Concha Győzöt idézve) „magyar tudományosságunk megizmosodását csak akkor várhatjuk, ha saját szellemi globusunk minden pontját gondosan nyilvántartjuk, az elődöknek, egymásnak munkáját továbbhaladásunkban fölhasználjuk vagy ha tévedések forrása lenne, illő kritikával eltávolítjuk” (Concha Győző: *Szabó Béla, elfeledett közjogászunk*, Kolozsvár 1918, 70). Tehát lényegében a magyar jogtudomány helyzetével vetnénk számot, hogy ennek fényében azonosíthassuk a legfontosabb teendőket.

(B) Másrészt szükségesnek látjuk a pályakezdő jogtudományi kutatók számára egy olyan iránymutató kötetet készíteni, amely a fáradságos és nem túl hatékony „ellessük az idősebbektől” módszere helyett rendszerezetten összefoglalja a jogtudományi pályához szükséges legfontosabb információkat.

Az olvasóközönség tehát egyrészt minden olyan magyar jogtudós lenne, aki szeretné jobban megérteni szakmája módszertani és intézményi problémáit, aki tehát reflektálni akar saját tevékenysége mércéire és hasznosságára. Másrészt pedig PhD hallgatók használhatnák a kötetet, hiszen ők (a tapasztalatok szerint) kifejezetten igénylik és kérik az ilyen jellegű útmutatásokat, de eddig egy ehhez hasonló kötet sajnos nem állt rendelkezésükre.

A kötet – amelyet a HVG Orac kiadó fog megjelentetni 2014 folyamán – az alábbiak szerint négy fő részből áll majd:

Bevezetés (Jakab András és Menyhárd Attila)

1. A jogtudományi kutatás főbb módszertani irányjai

A klasszikus jogdogmatikai elemzés (Szabó Miklós / Jakab András)

Jogalkotási javaslatok megfogalmazása a jogtudományban (Cserne Péter / Gajdusчек György)

Empirikus kutatás a jogban (Fleck Zoltán / Gajdusчек György)

Politikai filozófiai elvek feltárása a jogban (Györfi Tamás)

2. A magyar jogtudomány múltja és jelene

Alkotmányjog (Jakab András)

Közigazgatási jog (Jakab András)

Magánjog (Menyhárd Attila)

Büntetőjog (Nagy Ferenc)

Nemzetközi jog (Kovács Péter)

EU-jog (Varju Márton)

Jogtörténet (Stipta István)

Jogösszehasonlítás (Fekete Balázs)

Jogbölcselet és jogszociológia (Szabó Miklós)

A szocialista jogtudomány működési mechanizmusa és öröksége (Horváth Attila)

3. Gyakorlati tanácsok fiatal jogtudós kollégáknak

Könyvtári kutatás és jogi adatbázisok használata (Aczél-Partos Adrienn)

A jogtudományi életút (Pap András László)

A tudományos fokozatok (Nótári Tamás)

A jogtudományi munka alapjai (Fekete Balázs / Jakab András)

A jogi és jogtudományi fordítás (Szeidl Ágnes)

Munka a szerkesztőségben (Gábor Luca, Bodnár Krisztina)

Függelék

Michael Stolleis: *Rechtsgeschichte schreiben. Rekonstruktion, Erzählung, Fiktion?* (Basel: Schwabe 2008) (ford. Frey Dóra)

Harold J. Berman: „The Origins of Western Legal Science” in: J.C. Smith – David N. Weisstub (szerk.): *The Western Idea of Law* (London e.a.: Butterworths 1983) 399–413 (ford. Tattay Szilárd)

Armin von Bogdandy: „Deutsche Rechtswissenschaft im europäischen Rechtsraum” *JuristenZeitung* 2011. 1–7 (ford. Jakab András)
 Ajánlott hivatkozási útmutató magyar jogtudományi művekhez
 A jogi oktatás helyzete és a szükséges reformlépések (Jakab András)
 Jogtudósi szerepfelfogások (Jakab András)

Az 1. fejezetben a dogmatikai kutatás hangsúlyozása és különválasztása a jogalkotási javaslatoktól tudatos, és a két kutatási irány reflektálatlan (poszt-szocialista) keveredése elleni küzdelem jegyében történik. Az empirikus és a politikai filozófiai kutatási irányoknak is külön fejezetet szentelünk, hiszen ezek jelentőségét nem szeretnénk tagadni, de módszerük gyökeresen eltér a másik két „jogásziásabb” iránytól.

A 2. fejezet a kötet szíve, szerkezetileg és terjedelmileg is. Ehhez a fejezethez szeretnénk egy konferenciát rendezni, meghívott opponensekkel, akik a szövegek végső kialakításához adnának tanácsot. Sporadikusan születtek ugyan jogtudomány-történeti elemzések a rendszerváltás után, de átfogó képet nem kaphattunk a helyzetről. Ezt pótolnánk evvel a (könyvméretű) fejezettel. Az elemzések megírása során fokozottan vigyázni kell, hogy

(a) nehogy jogtörténetbe fulladjon a tudománytörténet – itt ugyanis a *jogtudomány* története lenne a kérdés, és a jog változása csak mint a tudományos alapanyag megújulása kerülne megemlítésre, és

(b) nehogy a szerzők és témák pusztá felsorolására szorítkozzunk – a valódi kérdés ugyanis inkább a módszertanokra (tipikus érvekre és problémákra, hallgatólagos premisszákra, kulcsfogalmakra, jogtudományi stílusra), valamint szerepfelfogásokra vonatkozna (és másodlagosan tudományszociológiai kérdésekre).

A 2. fejezet egyes témáinak kiválasztásakor néhány témát tudatosan kihagytunk, mert benyomásunk szerint ezekben a diszciplínákban a módszertani kérdéseknek és vitáknak kisebb a szerepük, mint a többi területen (pl. munkajog). Ha úgy tetszik, kevésbé gondoltuk izgalmasnak megtárgyalásukat, s a velük rokon területek képviselőit kértük meg arra, hogy röviden szóljanak ezekről a kérdésekről (polgári eljárásjog, nemzetközi magánjog, munkajog és kereskedelmi jog esetében polgári jog; büntető eljárásjog és kriminológia esetében büntetőjog). Más esetben voltak ugyan érdekes módszertani kérdések, de a tudományterület mégis olyan közel állt egy másikhoz, hogy szerencsésebbnek véltük annak keretében megtárgyalni azt (pl. a római jogot a jogtörténet keretében). Egyes jogtudomány-területeknek pedig egyszerűen nincs számottevő történetük (környezetvédelmi jog, médiajog, bankjog), esetleg önállóságuk szocialista maradványnak tekinthető (agrárjog). Ezeket ugyancsak kihagytuk.

Részletes kérdőívet kell kidolgoznunk a szerzők számára. Ehelyütt azonban általános tematikus iránymutatásként (amit ott már nem ismételünk meg) megemlíthetők:

- korszakolás, ennek szempontjai, az egyes korszakok legfontosabb szerzői, témái, kulcsfogalmai, stílusa, tipikus érvei, hallgatólagos politikai vagy módszertani premisszái, tudományszociológiai jellegzetességei (függetlenség a politikától, kiválasztási kritériumok, a gyakorlati jogászok és a jogtudósok viszonya),
- a történeti-politikai-gazdasági kontextus, amelyben az adott tudományterület keletkezett és fejlődött,
- tudományos iskolák és jellegzetességük,
- klasszikus jogtudományi viták a kérdéses területen,
- viszony más jogtudomány-területekhez (különösen rokon területekhez),
- infrastruktúra (folyóiratok, intézmények),
- külföldi befolyások (pl. tipikus háttérolalom, kulcsfogalmak, átvett módszerek).

A 2. fejezet az infrastruktúrára (intézmények és publikációs fórumok) vonatkozó két írással, a szocialista jogtudomány bemutatásával, valamint egy általános helyzetértékeléssel zárul.

A 3. fejezet kifejezetten gyakorlati jellegű tanácsokat tartalmaz, a hazai és nemzetközi pályázatírástól kezdve a konferencia-etiketten át a szerkesztői szöveggondozásig, a jogtudományi tevékenység különféle területeire vonatkozóan. Nem csupán PhD hallgatók, hanem minden fiatalabb jogtudós kolléga haszonnal forgathatja majd ezt a részt. Az itt tárgyalt kérdések egy részének kiterjedt külföldi irodalma van (*Legal Writing* vagy *Rechtswissenschaftliche Arbeitstechnik* néven külön egyetemi kurzusokkal), nyilván ezekre is támaszkodnánk.

Végül a 4. fejezetben olyan külföldi tudományelméleti írások fordításait gyűjtjük össze, amelyek álláspontunk szerint mondanivalóval bírnak a magyar közönség számára. A fenti lista nem teljes, csupán jelzésszerűen említettünk három munkát, ezt még bővítenénk a projekt résztvevőinek visszajelzései alapján.

A kötet függeléke egyrészt a jogtudományhoz erősen kapcsolódó, de azzal nem azonos problematikáról szól (ti. a magyarországi jogi oktatásról), másrészt pedig útmutatót tartalmaz egy egységes jogtudományi idézési gyakorlat kialakításához. Ezt egyrészt diplomamunkákhoz és PhD értekezésekhez lehetne megadni hallgatóknak, másrészt pedig a folyóirat-szerkesztők feladatát is megkönnyítené, ha lenne egy olyan idézési minta, amelyre hivatkozhatnánk.

A munka tervezett terjedelme mintegy 1200–1400 oldal lenne; a megvalósításhoz két–három évre lenne szükség. Anyagi vonzat: (a) fordítások a 4. fejezethez; (b) konferencia rendezése a 2. fejezethez (az ELTE ennek megrendezésére késznek mutatkozik), (c) kiadói és nyomdaköltségek (kiadóval tisztázandók). Ezek egyike sem azonnali, tehát a munkát már el lehet kezdeni most is.

Szerkesztők: Jakab András és Menyhárd Attila.